

ՊԱՏՄԱՆԹԵԱՆ ՀՕՄՕՐ

ՍԱՆ ՅՐԱՆՍԻՍԿՈՅԷՆ ԴԷՊԻ ՍԵՏՆԻ

Ֆրանսիա արևադարձային, ջրառատ, հա-
րուստ բուսականութեամբ կղզիներ մըն
է, բերտանական գրօշին տակ: Աւնեցանք
հինգ ժամուան շատ հետաքրքրական պտույտ
մը: Տեղւոյն բնիկները յաղթանգամ ու վա-
յելակազմ են, մորթեքնին թուխ, մազեր-
նին ոգնիկ մազերուն պէս ցից ու խիտ: շատ
ծոյլ են կ'ըսեն, կը բաւականանան քիչով,
գրեթէ երկրին ու բնութեան պարգևածով:
Երկիրը տակաւին անմշակ վիճակի մէջ է,
ունի հանքային հարստութիւններ, ոսկի և
սօսա զորս անգլիացիները կը շահագործեն:
Առևտուրը ամբողջ հնդկներու ձեռքն է,
տեղացիները ոտովկան կամ պետական փոքր
պաշտօնեաներ են: Բնիկները որ 9-10 հա-
զար կը հաշուուին, անհետանալու վրայ
են. կ'ամուսնանան հնդկներու հետ ու կը
ձուլուին անոնց մէջ: Միտինարական գործ
գրեթէ անկարելի եղած է անոնց մէջ,
վանդի դժուար է քրիստոնէացնել զիրենք:
կը հաւատան որ աշխարհի բոլոր չար ու
փեսական բաներուն հեղինակը քրիստոն-
եաներուն Աստուածն է. իրենց աստուածը
բարիքներուն աստուածն է: Աւտարալիացի
ճամբորդ տիկին մը, որ շատ յաճախ հոն
գտնուած է, բաւական հետաքրքրական
բաներ պատմեց անոնց կրօնական ու ազ-
գային հաւատալիքներու և սովորութեանց
մասին: Մինչև Անգլիական գրաւումը,
մարդկային զոհեր կ'ընեն եղեր իրենց շա-
տուածներուն: Աւնին իրենց յատուկ ազ-
գային ոգնից ըմպելի մը, պատրաստուած
ֆօֆօրէն, խմելով կը գինովնան մարդիկ
և կիներ, գզգալակի կ'ըլլան, առտարոց
պարեր ու արարողութիւններ կը կատարեն.
նոյնիսկ քրիստոնէացած բնիկներ կը մաս-
նակցին այդ սաղոսնական տօներուն: Քա-
ղաքին մէջ տեսանք օճառի և տախտակի
գործարաններ: Քաղաքը բաւական կոկիկ
ու մաքուր է, իսկ քաղաքէն դուրս գետ
ճամբաները լաւ վիճակ մը չունին:

Այստեղ ալ բնիկները Հօնօլուլուի նման
նուազախուժմով մեզ ընդունեցին և նուա-
զախուժմով ճամբու գրին:

Դեկտեմբեր 24ին, Ուրբաթ օրը առ-
տուն հասանք Օքլէնտ, նոր Զէլանտա: Ա-
մերիկեան քաղաքի մը տպագրութիւնը
ունեցայ, 350.000ի մօտ բնակիչ ունի,
երկիրը բաւական մշակուած է, առատ առ-
ջարի և ոչխարի հօտեր ունի, սիրուն քա-
ղաք մը: Կլիման մեղմ, արևադարձային,
հարուստ հանքային ջրերով, չրջապատուած
բնութեան գեղեցիկ տեսարաններով: Ծամ-
բորդներէն մէկը ըսաւ ինծի որ այստեղի
ժողովուրդը շատ կը նմանի Լօնտօնի ժո-
ղովուրդին իր ապրելու կերպերով ու սո-
վորութիւններով: Կան քիչ թուով բնիկներ,
որոնք կ'ապրին քաղաքներէ հեռու: Հա-
րիւր տարուան քաղաք է Օքլէնտը, աշ-
խարհի գեղեցիկ նաւահանգիստներէն մին:
Անգլիացիները բաւական պատերազմած են
բնիկներու հետ, մինչև որ վերջնականապէս
հաստատուած են երկրի մէջ: Ամբողջ նոր
Զէլանտա ունի չուրջ մէկ միլիոն բնակիչ,
որուն մէկ միջերորդը կ'ապրի Օքլէնտի մէջ:
Քաղաքը շատ արագ յառաջ կ'երթայ, և
բնակիչները շատ ուրախ ու երջանիկ են:
Զբոսաշրջիկներու համար տեսարժան վայ-
րեր շատ ունի, անտառախտարածութիւն-
ներով չրջապատուած է քաղաքը: Եղեմ
լերան 644 ոտք բարձրութենէն գիտեցիք
քաղաքը, ուրկէ կը պարզուի լաւագոյն
տեսարանը: Օքլէնտը չքեղ ու լաւ ծրա-
գրով կերտուած քաղաք մըն է. շատ զար-
մանալի է որ այս քաղաքին մէջ չկան հայեր:

ՍԵՏՆԻ. — Դեկտեմբեր 27ի առտուն
ժամը 9ին նաւը խորխոս նետեց Սիանի
նաւահանգիստը: Ծամբորդներու գիմառ-
ութեան համար եկած մեծ բազմութեամբ
ժողովուրդը, երբ կ'ամբողջը ձգուեցաւ ե-
զերքին, ներս խուժեց և ահա քանի մը
վայրկեան ետքը արդէն չրջապատուած էի
չուրջ երկոտանեակ մը հայերով. շատե-
րուն աչքերը ուրախութեան արցունքներով
պրիսմակուած էին, ամէն ինչ այնքան ըն-
տանի ձևով, որ կարծես տարիներով իրենց
հետ եղած ըլլալի. բոլորին հետ ծանօթա-
ցանք ձեռքի սեղմումներով և մաքստան
պաշտօնական ձեւակերպութիւններէն ետք,
եկեղեցական խորհուրդի անդամները մեքե-
նաներով մեզի տարին հոն՝ ուր որոշուած
էր ինծի համար բնակութեան իրր վայր.
քաղաքի կեդրոնական մասին մէջ յարկա-
բաժին մը, մասնաւոր պատրաստուած գրեթէ

տարիէ մը ի վեր, Տէր և Տիկ. Բանիկեան-նեբու կողմէ:

Կէսօրուան ճաշերնիս ըրինք Եկեղեցական Խորհուրդի անդամներուն հետ, Պ. Բանիկեանի տունը, որ Խորհուրդի քարտուղարն է ու շատ յարգուած անձնաւորութիւն մը: Մեկօլունէն, հինգ հարիւր մղոն հեռաւորութենէն, ղիմաւորութեան եկած էին մասնաւոր յանձնախումբի անդամներ, ղիմաւորութեամբ Պ. Բարսեղեանի որ տեղւոյն վարչութեան քարտուղարն է:

Ժամը 2.30ին որոշուած էր ղիմաւորել ժողովուրդը բողոքական եկեղեցիի մը մէջ: Դասինք. կարճ արարողութենէ մը վերջ, որուն ընթացքին Բարեշնորհ Տրց Մ. Աւագ Սրկ. Յակոբեանը կարդաց Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքական Տեղապահ Դեր. Տ. Եղիշէ Արքեպս. Տէրտէրեանի Կոնդակը, հակիրճ ողջունի խօսքս ըրի իրենց: Ապա իջանք եկեղեցւոյ ներքեի սրահը, ուր թէյասեղան պատրաստած էին հայ արկիւններ. բոլորին հետ ծանօթացանք մէկիկ մէկիկ:

Յաջորդ օրուքնէ սկսեալ, Ենեղեան Պատարագի պատրաստութեամբ զբաղեցանք: Երկրորդ օրը իմ այցելութիւնս տուի կարեւոր ազգայինի մը, Պր. Արթըր Ակինեանին, Սեբաստացի. հոն հաւաքուած էին շուրջ քսան հայեր, իր շքեղ բնակարանի ծաղկազարդ ու աւազանով պարտէզին մէջ: Արևոտ ու գեղեցիկ օր մըն էր, ունեցանք հայկական խոտովածը, բարեկամական ու ազգային տաք մթնոլորտի մը մէջ, փոխադարձ բաժակաճառերով: Պր. Ա. Ակինեան ազնուօրէն խոստացաւ ինծի օգնել իմ գործին մէջ: Լաւ տպաւորութեամբ բաժնուեցանք այդ տաքուկ միջավայրէն, յոյսերով առլի:

Նոր Տարւոյ առթիւ Եկեղեցական Խորհուրդը սարքեց պարահանդէս մը՝ ուր ղիմաւորեցի շուրջ երկու հարիւր հայեր: Պարահանդէսը աննախընթացօրէն յաջող արգիւնք ունեցաւ: Շնորհաւորեցի զիրենք և Դաւիթորնիոյ իրենց եղբայրներուն սրտակից շնորհաւորութիւններն ու բարեներք հաղորդեցի և նոյն սիրով իրենք ևս փոխադարձեցին: Ոգևորութիւնը շատ մեծ էր գաղութին մէջ. եկեղեցի մը ունենալու փափաքը ընդհանուրին միակ ու գերազանց փափաքն է:

Եկեղեցական Խորհուրդ. — Սիանիի ափ

մը հայերը, ասկէ գրեթէ երկու տարինք առաջ, իրարու մօտ գալով օր մը, զառափարը կ'ունենան կազմակերպուելու, եկեղեցի մը ու եկեղեցական մը ունենալու մտածումով, կ'ընտրեն իրենց եկեղեցական Խորհուրդը, տեղական կառավարութեան մօտ հաստատել կուտան իրենց նորընտիր վարչութիւնը: Կը մշակեն նաեւ համացականագիր-Սահմանադրութիւն մը: Բողոքական եկեղեցիի մը հետ ալ պայմանաւորուելով, Կիրակի յետմիջօրէններուն կ'երթան անոնց եկեղեցին աղօթելու և երգելու հայերէն Պատարագի ինչ ինչ մասերը, աշխատելով մէկ կողմէ որ օր մը ունենան իրենց եկեղեցական պաշտօնեան: Եկեղեցական Խորհուրդը կը բաղկանայ հինգ անդամներէ. — Պր. Մ. Յակոբեան, տեղապետ, Նոր Զուգայեցի, քահանայի զաւակ և ունի Աւագ Սարկաւագի աստիճան, հաւատարապէս հմուտ հայերէն և անգլիերէն լեզուներու ու եկեղեցական արարողութեանց ու կարգ ու սարքերու. հրատարակած է անգլիերէն լեզուով զբօղիներ, Հայ Եկեղեցւոյ և արարողութեանց մասին, անգլիախօս երիտասարդներու համար: Ստեփան Բանիկեան, քարտուղար, յոյժ ազգասէր ու եկեղեցասէր հայ մը, որուն նախանձայնիկ քանքերուն շնորհիւ գրեթէ իրականացած է կազմակերպութիւնը Եկեղեցական Խորհուրդին և եկեղեցականի մը Աւստրալիա գալը: Ինքը երբեմնի բնակիչ Երուսաղէմի, սրտին ամենամօտ հաստատութիւնն է Սրբոց Յակոբեանց վանքը, որուն օգտակար ըլլալու խոր հաւատքով կ'աշխատին ինքը, իր ազնիւ Տիկինը և իր չորս զաւակները — երկու աղջիկ, երկու մանչ: Վահան Հանէսեան, զարձեալ եռանդուն, աշխատող, ազնիւ Եգիպտահայ մը: Կօլօ Էտկար, յայտնի Պարսկահայ ընտանիքի զաւակ, խոստացած էր եկեղեցւոյ շինութեան համար յատկացնել ձրի հող, բայց այդ հողին հեռաւորութեան պատճառաւ, քաղաքի կեդրոնական մասէն և հաղորդակցութեան միջոցներէն, խոստացած է վճարել 350 թղթոսկի կառուցուելիք եկեղեցւոյ հողին ու շինութեան համար: Արմէն Արզար, երիտասարդ Պարսկահայ մը, զանձապահ Խորհուրդի:

Այս բոլորը շատ եռանդուն ու ազգասէր հայորդիներ, որոնք լծուած են եկե-

դեցույ համար հոգ մը դտնելու կեղերնա-
կան շրջանի մը մէջ, որ առաջ կեկեղեցույ
շինութեան սկսելու համար:

Ամենէն երկտասարդ հայ գաղութն է
Աւստրալիոյ հայ գաղութը, վերջին պատե-
րազմէն յետոյ հաւաքուած ասդիէն ան-
դիէն: Կարևոր մէկ մասը Հնդկաստանի ու
Ճապոնի նախկին հայեր են, որոնք քաղա-
քական ու տնտեսական աննպաստ գրու-
թիւններու տեղիւմ մտնելու տակաւ առ տակաւ
կը գաղթեն դէպի Աւստրալիա: Այս երկրը
յառաջդիմութեան ճամբուն վրայ է, աւելի
ընդարձակ քան Միացեալ Նահանգները,
բայց հազար թէ 9 միլիոն բնակիչ ունի:
Հայերը ամենէն պղտրիկ ու ամենէն նոր
գաղութը կը կազմեն: Մեծ թիւով Հրեա-
ներ, Յայներ, Իտալացիներ ու Սլաւացի ե
կիբանացի քրիստոնեաներ կան:

Սիւնի ամերիկեան քաղաքները յիշե-
ցնող վայր մըն է, մէկ ու կէս միլիոնէ ա-
ւելի բնակչութեամբ: Էօս Անճէլըսի նման
ընդարձակ է և արագօրէն կը յառաջանայ:
կիման մեղմ ու արեւադարձային է, բնակ-
չութիւնը ամբողջ ճերմակ, Աւստրալիոյ
ամենէն մեծ քաղաքը և նաւահանգիստը
Նիւ Սաութ Վէյլը նահանգի մէջ: Ունի
ճարտարապետական ու վաճառականական
մեծ կարելիութիւններ: Ամերիկայի ու Եւ-
րոպայի զանազան երկրներէ հետ կապ-
ուած է ծովային ու օդային ճամբաներով:
Բաղմացեղ ու բաղմալեզու այս քաղաքը
մեծ ապագայ կը խոստանայ իր աշխարհա-
գրական դիրքով ու բնական հարստութիւն-
ներով, որ տակաւ առ տակաւ շահագործ-
ուելու վրայ են: Արդէն իսկ ամերիկեան
գլխավորութիւնը սկսած է հասիլ դէպի այս
երկրը, անոր բնական հարստութիւնները
շահագործելու համար: Կեանքի մականը-
դակը արագօրէն կը բարձրանայ Ամերի-
կայի հետեւողութեամբ: Կառավարութիւնը
որոշած է այս տարի ընդունիլ Աւստրալիա
կէս միլիոն մարդ: Կրնաք երեւակայել թէ
որքան պիտի աճին երկրին տնտեսականն ու
բնակչութիւնը յառաջիկայ քանի մը տարի-
ներու ընթացքին: Հայերու համար ևս լաւ
տուն մըն է ապաստանի, մանաւանդ երբ
նկատի առնենք Եւրոպայի ու Մերձարեւ
Արեւելքի քաղաքական ու տնտեսական ապ-
առաջ վիճակը:

Աս աշխի հիւրն եմ Բանիկեան աղնիւ
ընտանիքին, որոնք մեծ ու փոքր ամէն
կերպ կ'աշխատին հաճելի ու հանգիստ կեանք
մը տալ ինծի այս երկրին մէջ. ամբողջ
յարկարածին մը տրամադրած են ինծի,
որիչ յարկարածին մը վերածած ենք ա-

ղծթատան, օտար եկեղեցիները անյարմար
ըլլալով մեր կիրակնօրեայ պաշտամունք-
ներուն: Առաջին հայկական Պատարագը
ունեցանք նոր սարքուած աղծթատան մէջ
Յունուար 9ին, Մենդեան տօնին առթիւ:
Գաղութի հայութեան մեծամասնութիւնը
ներկայ էր, հազորդունեցան գրեթէ բոլոր
ամէն սեռի ու հասակի Պատարագի ընթաց-
քին շատերը արցունքոտ աչքերով կը հե-
տեւէին: Հազորդունեցան մէջ կար մէկը
որ 55 տարինեղէ ի վեր ոչ Հայ Եկեղեցի
տեսած, ոչ ալ հազորդուած էր: պատմա-
կան մեր այս Պատարագը շատ որտառուչ
ու ոգևորիչ էր միանգամայն: Պատարագէն
անմիջապէս յետոյ սկսանք Տօրհնէքի, Ե-
կեղեցական Մորհուրդի անդամներու ընկե-
րակցութեամբ: ութսուն ընտանիքի անուն
և հասցէներ ունինք. ասոնցմէ գատ, շա-
տեր, ալ կան որ տակաւին անձանթ կ'ապ-
րին ու կամաց կամաց երևան կ'իլլեն: Կը
յուսանք որ մօտաւոր ապագային կարելի
կ'ըլլայ սկսիլ շինութեան եկեղեցիի մը,
օրահի մը և երիցատան մը:

Աւստրալիոյ հայ գաղութը մեծնալու
ճամբուն վրայ է: Կուգան ամէն կողմէ,
Եւրոպայի զանազան երկրներէն, Սլաւա-
յէն, Լիբանանէն, Կիպրոսէն, Եգիպտոսէն,
Հնդկաստանէն, Ճապոնէն ու Չինաստանէն:
Գաղութի տնտեսական վիճակը միջակ է.
քանի մը տարիէն երբ ամէն մարդ կամաց
կամաց տեղաւորուի ու իրեն յատուկ սե-
փական գործը ունենայ, աւելի լաւ պիտի
ըլլայ: Եկեղեցին միայն պիտի ըլլայ մեզ
համախմբող վայրը այս երկրի մէջ: Աւստ-
րալիական կառավարական օրէնքով ինչպէս
կը հաւաստեն, ի հնուց անտի կիրակի օրերը
եկեղեցի երթալը պարտաւորիչ եղած է:
Աւստրալիական կուսակցական կազմակեր-
պութիւններէ գատ ուրիշ կուսակցութիւն-
ներ արգելուած են այս երկրին մէջ: Կիրակի
օրերը Սինէմաները զոց են, հանգստի և
տօնի օրերը շատ խոստովեամբ կը պահուին,
բոլոր գործարաններն ու շուկաները զոց
են, ինչպէս նաեւ պաշտօնական տուները:

Մտադրած եմ քանի մը շաբաթէն այ-
ցելիլ նաեւ Մելպուրն ուր կան շուրջ 60-70
հայեր, ինչպէս նաեւ Ատլաիտ, որոնք ան-
համբեր կը սպասեն մեզ, ուր կան նաեւ
մկրտուելիք երիտաներ: Սիւնիէն յետոյ,
Մելպուրնն է Աւստրալիոյ երկրորդ մեծ
քաղաքը:

Սիսելի

ԱՍՈՂԻԿ Ծ. ՎՐԴ.